

ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา
ในจังหวัดบุรีรัมย์

นายประสงค์ เปนะนาม

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
002831
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต

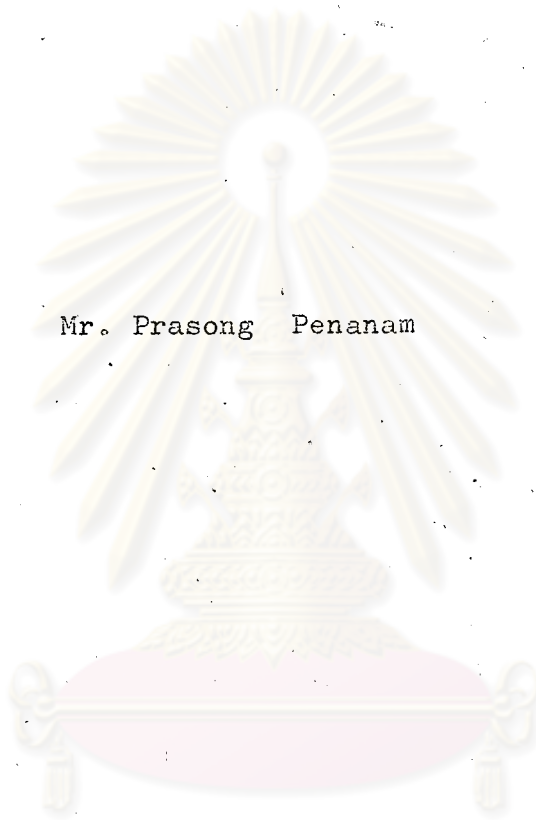
ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๔

I11408445

PROBLEMS IN THE PRODUCTION AND UTILIZATION OF INSTRUCTIONAL MEDIA
OF THE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN BURI RAM PROVINCE

Mr. Prasong Penanam

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Education

Department of Audio-Visual Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา
ในจังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อนิสิต นายประสงค์ เป็นะนาม

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภร สุวรรณาศรัย
อาจารย์อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๒๓

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเลือก การผลิต การใช้สื่อการสอน แหล่ง
บริการสื่อการสอนและแหล่งชุมชนของครูประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์
๒. เพื่อสำรวจความต้องการ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู ผู้
บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและ
ดำเนินการด้านสื่อการสอน ในจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับครูประถมศึกษา ๒๓๖ คน ผู้บริหาร
โรงเรียน ๑๑๘ คน เลือกโรงเรียน ๑๑๘ โรงเรียน สัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษาระดับ
จังหวัด ระดับอำเภอและเทศบาลรวม ๗ คน กลุ่มตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้น
๓๖๑ คน นำแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้ค่า
ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

๑. ครูส่วนใหญ่ใช้เงินส่วนตัวซื้อสื่อการสอนและซื้อวัสดุเพื่อนำมาผลิตสื่อการสอน วัสดุในท้องถิ่นที่ใช้คือ แกะ คนไม้ ใบไม้ ผลไม้ กินและหิน เป็นต้น สื่อการสอนที่ครูใช้มากคือ กระดานคำ บัตรคำ บัตรประโยค ของจริง หนังสือแบบเรียน และการร้องเพลงประกอบบทเรียน สื่อการสอนที่ใช้น้อยคือ วิทยุ เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องฉาย สื่อการสอนที่โรงเรียนมีมากคือ บัตรคำ รูปภาพและภาพพลิก วิชาที่ครูใช้สื่อประกอบการสอนมากที่สุดคือ กลุ่มวิชาทักษะ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ปัญหาที่ครูพบมากคือ โรงเรียนขาดงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อการสอน ขาดบุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำในการผลิตและใช้สื่อการสอน สื่อการสอนของโรงเรียนมีน้อยเกินไปและไม่มีแหล่งบริการค่านสื่อการสอนในจังหวัดเลย

๒. ครูส่วนใหญ่ต้องการความรู้ เรื่องการผลิตสื่อการสอนจากวัสดุเหลือใช้ และวัสดุในท้องถิ่น ความรู้เรื่องการสาธิต การประดิษฐ์ตัวอักษร การใช้และซ่อมบำรุงอุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้บริหารทุกระดับมีความคิดเห็นว่า วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ควรมีบทบาทในการให้บริการและจัดอบรมค่านสื่อการสอนแก่ครู อีกทั้งควรจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ระดับโรงเรียนหรือระดับกลุ่มโรงเรียนเพื่อให้บริการแก่ครูอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

๑. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับความรู้ทางค่านโสตทัศนศึกษา ทางโรงเรียนควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการสอน โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับสื่อการสอนโดยเฉพาะ มีสถานที่เพื่อการผลิต การเก็บรักษาและจัดบริการหมุนเวียนการยืมสื่อการสอน

๒. ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางค่านโสตทัศนศึกษาเพื่อให้บริการ แนะนำเกี่ยวกับการผลิต การใช้และการเก็บรักษาสื่อการสอนแก่ครูในโรงเรียนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

๓. วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ ควรจะได้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นเพื่อให้บริการแก่ครูโดยทั่วไป และควรจะได้จัดการฝึกอบรม ปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตและใช้สื่อการสอนตามความสนใจของครู อย่างสม่ำเสมอ

๙

Thesis Title   Problems in The Production and Utilization of
Instructional Media of The Elementary School
Teachers in Buri Ram Province

Name   Mr. Prasong Penanan

Thesis Advisors   Assistant Professor Suporn Suwanasai
and Miss. Onjaree Natakuatoong

Department   Audio-Visual Education

Academic Year   1980

ABSTRACT

Purposes:

1. To study the problems concerning the producing and utilizing the instructional media, the instructional media center and communities utilization of center by the elementary school teachers in Buri Ram Province.
2. To survey the needs, opinions and suggestions of the teachers, educational administrators and those who were involved for improvement and utilization of instructional media in Buri Ram Province.

Procedures:

Data were collected by means of questionnaires and interview. The questionnaires were distributed to 236 teachers and 118 principals from 118 elementary schools. Interview was conducted with the Provincial Educational Officer, the District Educational Officers and the Municipality Educational Officer. The total sample group was made of 361 subjects and the data were statistically analyzed in terms of the percentage, the arithmetic mean and the standard deviation.

Findings:

1. Majority of teachers provided instructional media by themselves. Local materials used as instructional media were small plants, leaves, fruits, soil and stones etc. Teachers mostly used chalkboards, flash cards, sentence cards, real objects, text books and songs. They rarely used radio programs, tape recorders and projectors. Common instructional media in every school were flash cards, pictures and flip charts. In teaching the Skill Subject Area, the Life Experience Area and the Support Disposition Subject Area teachers frequently used instructional media. Problems and obstacles that the teachers faced frequently were: the lack of school budget for purchasing instructional media, the lack of knowledgeable media specialists, inadequate instructional media in schools and no service center in Buri Ram Province.

2. Majority of teachers wanted to know techniques of producing instructional media from local, low cost and useless materials, the technique of demonstration, the technique of lettering and the utilization and maintenance of equipments.

Schools and educational administrators suggested that Buri Ram Teachers College should provide services and workshop for teachers in every school. Finally, Instructional Media Center school or group of schools should be established.

Suggestions :

1. School administrators educational administrators and the responsible authorities concerned should encourage the use of instructional media in schools by allocating special budget for this purpose. Conducting in-service programs for the teachers, the services for production, circulating and storing the instructional media in schools should also be provided.

2. The Provincial Educational Officer should extend the supervisory services in utilization, production and maintenance of the instructional media for the school teachers.

3. The instructional media center should be established and the instructional media training and workshop should occasionally be arranged by Buri Ram Teachers College.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้โดยเรียบร้อย ก็เนื่องด้วยได้รับความกรุณาจาก
 อาจารย์หลายท่านด้วยกันคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภร สุวรรณาศรัย และอาจารย์
 อรรถรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านได้กรุณาให้คำปรึกษา
 ชี้แนะ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้ช่วย-
 ศาสตราจารย์วิรุฬห์ ลีลาพฤทธิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนันท์ ปัทมาคม ที่กรุณา
 ช่วยตรวจสอบบางส่วนของวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสี่ท่านไว้
 ณ โอกาสนี้ด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณมัทนา เปนะนาม และคุณกิติ กุจเพ็ญ ที่มี
 ส่วนช่วยเหลือในการพิมพ์และตรวจสอบ และขอขอบคุณ ครูประณตศึกษา ครูใหญ่
 อาจารย์ใหญ่ ตลอดจนผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ หัวหน้าการประถม
 ศึกษาอำเภอสตึก, ประโคนชัย, นางรอง, หนองกี่, เมือง และหัวหน้ากองการศึกษาเทศ-
 บาลเมืองบุรีรัมย์ ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่าง
 ยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 ประสงค์ เปนะนาม
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ค
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
รายการตารางประกอบ ..... ฉ
บทที่

๑ บทนำ ๑
    ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๑
    วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๕
    ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ๕
    วิธีดำเนินการวิจัย ๕
    คำจำกัดความ ๖
๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นมูลฐาน ๘
    เอกสารและงานวิจัยในประเทศ ๘
    เอกสารและงานวิจัยในต่างประเทศ ๑๓
    ความหมายของโสตทัศนศึกษา ๑๘
    โสตทัศนอุปกรณ์ ๑๘
    สื่อการสอน ๒๑
    ประเภทของสื่อการสอน ๒๒
    คุณค่าของสื่อการสอน ๒๕
    สื่อการสอนกับวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ๒๗
        สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบบรรยาย ๒๘
        สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบกลุ่มย่อย ๓๐
        การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบปฏิบัติการ ๓๑
        สื่อการสอนสำหรับการสอนตามเอกัตภาพหรือการสอนรายบุคคล ๓๒

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑	แสดงการแจกแจงสอบถามสำหรับครูและผู้บริหาร โรงเรียน..... ๕๔
๒	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ..... ๕๕
๓	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา..... ๕๕
๔	ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม..... ๕๕
๕	แสดงตำแหน่งทางวิชาการของผู้ตอบแบบสอบถาม..... ๕๕
๖	แสดงประสิทธิภาพในการสอนของครู..... ๕๐
๗	แสดงจำนวนครู จำแนกตามชั่วโมงสอนใน ๑ สัปดาห์..... ๕๑
๘	จำนวนครู จำแนกตามระดับชั้นที่เป็นครูประจำชั้น..... ๕๒
๙	แสดงหมวดวิชาที่ครูทำการสอน..... ๕๓
๑๐	โรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามทำการสอน จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน..... ๕๔
๑๑	โรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามทำการสอน จำแนกตามต้นสังกัดของโรงเรียน.... ๕๔
๑๒	แสดงความรู้และประสิทธิภาพทางคำนำสื่อการสอนของครู..... ๕๕
๑๓	แสดงวิธีการที่ครูจะได้สื่อการสอนมาประกอบการสอน..... ๕๖
๑๔	แสดงวิธีการที่ครูจะได้วัสดุหรือวัตถุดิบเพื่อใช้ผลิตสื่อการสอน..... ๕๗
๑๕	แสดงวัสดุในท้องถิ่นและเศษวัสดุต่าง ๆ ที่ครูใช้เป็นสื่อการสอน..... ๕๘
๑๖	หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อเตรียมผลิตสื่อการสอนของครู..... ๕๙
๑๗	แสดงการเลือกใช้สื่อการสอนของครู..... ๖๐
๑๘	แสดงการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุของครู..... ๖๑
๑๙	แสดงการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือของครู..... ๖๒
๒๐	แสดงการใช้สื่อการสอนประเภทกิจกรรมของครู..... ๖๓
๒๑	การปฏิบัติของครูภายหลังจากการใช้สื่อการสอน..... ๖๔
๒๒	ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนของครู..... ๖๕

๒๓	แสดงความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครู.....	๒๗
๒๔	แสดงความต้องการความรู้และทักษะทางไอทีที่ต้นศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู.....	๒๘
๒๕	แสดงจำนวนผู้บริหารโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	๓๐
๒๖	แสดงจำนวนผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา.....	๓๐
๒๗	จำนวนผู้บริหารโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่วงอายุ.....	๓๑
๒๘	จำนวนผู้บริหารโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง.....	๓๒
๒๙	จำนวนผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามระยะเวลาที่บริหารโรงเรียน.....	๓๓
๓๐	จำนวนผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามเวลาที่ทำการสอนต่อ ๑ สัปดาห์.....	๓๔
๓๑	แสดงจำนวนผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามหมวดวิชาที่ต้องทำการสอน.....	๓๕
๓๒	แสดงความรู้และประสบการณ์ทางด้านสื่อการสอนของผู้บริหารโรงเรียน.....	๓๖
๓๓	จำนวนผู้มีหน้าที่จัดซื้อสื่อการสอนในโรงเรียน.....	๓๗
๓๔	แสดงสถานที่เก็บสื่อการสอนของโรงเรียน.....	๓๘
๓๕	จำนวนเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรักษาสื่อการสอน.....	๓๘
๓๖	แสดงจำนวนหนังสือพิมพ์รายวันที่โรงเรียนรับ.....	๓๙
๓๗	วารสารที่โรงเรียนเป็นสมาชิก.....	๔๐
๓๘	สื่อการสอนประเภทเครื่องมือที่มีในโรงเรียน.....	๔๑
๓๙	แสดงสื่อการสอนประเภทวัสดุที่มีในโรงเรียน.....	๔๒